

Recenzja prof. dr hab. Grażyna Flicińska-Panfil
Wydział Kompozycji, Dyrygentury, Wokalistyki, Teorii Muzyki i Edukacji Artystycznej
Instytut Wokalistyki
Akademia Muzyczna im. I.J.Paderewskiego w Poznaniu
dziedzina: sztuki
dyscyplina: sztuki muzyczne
sporządzono na podstawie zawartej umowy o dzieło z przekazaniem praw autorskich

Poznań, 26 czerwca 2026 roku

**RECENZJA W POSTĘPOWANIU DOKTORSKIM
w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki
w dyscyplinie artystycznej - sztuki muzyczne
JI MIAO**

Zleceniodawca recenzji:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie w związku z wszczęciem przez Radę Dyscypliny Artystycznej postępowania w sprawie nadania doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej - sztuki muzyczne.

Zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Dotyczy

Wniosku pana **Ji Miao** do Rady Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie o przeprowadzenie postępowania w sprawie o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie - sztuki muzyczne.
UMFC powierzył mi wykonanie w ramach prowadzonej działalności naukowej dzieła w postaci sporządzenia autorskiej recenzji dotyczącej rozprawy doktorskiej.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska pana Ji Miao zatytułowana jest ***Interpretacja muzyczna poezji Williama Szekspira w liryce wokalne: analiza pieśni „O Mistress Mine” i „Come Away Death” w twórczości różnych kompozytorów na przestrzeni epok w historii muzyki***. Praca składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu tegoż dzieła stanowiących łącznie pracę pod wyżej wymienionym tytułem. Promotorem pracy doktorskiej pana Ji Miao jest prof. dr hab. Artur Stefanowicz. Panu Ji Miao akompaniują: Krzysztof Trzaskowski - fortepian, Paweł Czarny - altówka, Filip Michał Zieliński - lutnia, Mateusz Grygorowicz - gitara. Reżyserem nagrania był Emilian Rymarowicz. Nagranie zrealizowano w Studio Polskiego Radia S2 w dniach: 16 grudnia 2023, 22 kwietnia 2024 i 30 czerwca 2024.

Dzieło artystyczne składa się z piętnastu pieśni różnych kompozytorów. Są to: Thomas Morley, Thomas Augustin Arne, Jean Sibelius, Gerald Finzi, Roger Quilter, Benjamin Dale, Ernest John Morean, Erich Wolfgang Korngold, Amy Beach i Madeleine Dring.

Dzieło artystyczne obejmuje następujące pieśni:

1. Thomas Morley, *O Mistress Mine*
2. Thomas Augustine Arne, *Come Away Death*
3. Jean Sibelius, *Come Away Death*
4. Gerald Finzi, *O Mistress Mine*
5. Gerald Finzi, *Com Away Death*
6. Roger Quilter, *O Mistress Mine*
7. Roger Quilter, *Com Away Death*
8. Benjamin Dale, *Come Away Death*
9. Benjamin Dale, *O Mistress Mine*
10. Ernest John Morean, *Come Away Death*
11. Erich Wolfgang Korngold, *O Mistress Mine*
12. Erich Wolfgang Korngold, *Come Away Death*
13. Amy Beach, *O Mistress Mine*
14. Madeleine Dring, *O Mistress Mine*
15. Madeleine Dring, *Come Away Death*

OCENA DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO

Dzieło artystyczne będące przedmiotem przewodu doktorskiego pana **Ji Miao** obejmuje piętnaście pieśni do dwóch wierszy *O Mistress Mine* i *Come Away Death* Williama Szekspira ze sztuki *Wieczór Trzech Króli*. Wybrane pieśni dotyczą twórczości dziesięciu kompozytorów z Anglii, Niemiec, Finlandii i Stanów Zjednoczonych żyjących na przestrzeni kilku stuleci, od wieku XVI po II połowę wieku XX. Ze względu na wyraźną różnorodność między dwoma wierszami pod względem nastroju, treści czy wreszcie samej budowy są one bardzo często wykorzystywane przez wielu kompozytorów. Były one i są dla kompozytorów liryki wokalne twórczym źródłem i ogromną inspiracją. Prezentowane pieśni znakomicie wpisują się w piękną, przestrzenną i okrągłą barwę głosu Doktoranta. Artysta swoim kunsztem wokalnym wpisuje się w prezentację pieśni, tak zróżnicowanych w nastroju i

emocjonalności. Jego głos predestynuje do wykonawstwa owych pieśni. Słyszymy śpiewaka, który z największą swobodą techniczną operuje swoim instrumentem. Ciemna barwa barytonowego głosu i dobre apoggio powodują utrzymanie jednolitego zabarwienia głosu. Doktorant bezproblemowo wykonuje wszystkie najwyższe tony odpowiednio balansując dynamiką. Przekaz artykulacyjny jest perfekcyjny i płynny. Wymowa tekstu jest bardzo plastyczna przez co śpiewak w idealny sposób przekazuje emocje. Legato demonstrowane przez artystę zachwyca w każdej pieśni. Aksamit głosu połączony z nienagannym legatem i prawidłową emocjonalnością oraz właściwym stylem wykonawczym przemówił do mnie szczególnie w pierwszej pieśni. To utwór *O Mistress Mine* Thomasa Morleya. Śpiewak w mistycznym przekazie oddaje nastrój pieśni. Stylistyka tego wykonania jest perfekcyjna. Głos w całej skali oparty jest na prawidłowym i elastycznym oddechu wokalnym. Frazowanie jest przemyślane a dynamika pozostaje w ambitus od piana do mezzoforte. Agogika jest podporządkowana przekazowi treści słowa zgodnie z zapisem kompozytora. Umiejętne frazowanie scala się z emocjonalnością i lirycznym wyrazem. Całości dopełnia dźwięk lutni. Ze względu na jej łagodne brzmienie wolumen śpiewaka zachowuje szczególną wrażliwość na dynamikę, tak aby wydobyć naturalne piękno linii wokalne. Godne najwyższego podziwu jest wykonanie dwóch pieśni Benjamina Dale. Wykonawca idealnie odczuli bezsilność kompozytora, który tworzył te pieśni będąc jeńcem w obozie w czasie II wojny światowej. Pierwsza odzwierciedla bezsilność wobec trudnej rzeczywistości życia w odosobnieniu więziennym, druga natomiast jest wyrazem pragnienia wolności. Altówka ze swoim okrągłym brzmieniem i śpiewak z wyjątkową miękkością w głosie oddają w przejmujący sposób nastrój tych miniatur liryki wokalne. Odmienne jest wykonanie kolejnej pieśni. To pieśń *Come Away Death* Ernesta Johna Moerana. W głosie śpiewaka słyszymy zachwyt nad obrazem angielskiej wsi. Nastrój tej pieśni jest spokojny wręcz sielankowy. Doktorant po mistrzowsku oddaje emocje i fascynację kompozytora. Na szczególne podkreślenie zasługuje również wykonanie pieśni *Come Away Death* Jena Sibeliusa. Tutaj głos śpiewaka scala się z akompaniamentem gitary. Tajemniczość nastroju scala się ze spokojnym prowadzeniem głosu. Globalna trudność tego dzieła artystycznego związana jest z koniecznością dogłębnej analizy środków ekspresji wraz z umiejętnym operowaniem barwą głosu, która pozwala na zróżnicowanie emocji czyli właściwych uczuć. Śpiewak dysponuje ogromną dojrzałością muzyczną, która jest przekazywaniem emocji artysty. Na szczególne podkreślenie zasługuje stopniowanie dynamiką, od subtelnej piana po pełne wybrzmienia forte. Interpretacja tych pieśni wpisuje się we właściwą kreację ich nastroju. We wszystkich pieśniach Doktorant buduje napięcie, łagodnie łącząc zmiany tempa i dynamiki. Ukazuje całą paletę silnych emocji od rozdarcia, tęsknoty, smutku, bólu i cierpienia po spokój, radość i zachwyt. Głos śpiewaka w zależności od nastroju wyraża zarówno siłę jak i łagodność. Śpiewak świadomie powołuje do życia materiał muzyczny stając się wykonawcą przekazującym słuchaczowi ideę kompozycji. Pan Ji Miao znakomicie dialoguje z instrumentalistami. Słuchacz zostaje przeniesiony w inny wymiar wrażliwości i artyzmu. Doktorant wprowadza słuchacza niemalże w stan muzycznej hipnozy. Słyszymy dzieło, materiał muzyczny o przemyślanym kształcie wykonawczym które stanowi oryginalne osiągnięcie artystyczne.

Odnosząc się do dzieła artystycznego i jego kunsztu wykonawczego nie można pominąć ogromnego wkładu instrumentalistów. Artyści z największą finezją realizują swoje partie na lutni, fortepianie, altówce czy gitarze. Dźwięki są wysublimowane i doskonale wpisują się w artystyczną interpretację Doktoranta.

Umiejętności artystyczne Doktoranta poparte są imponującą wiedzą zawartą w opisie tegoż dzieła.

Część opisowa

Istotę dla właściwego odbioru dzieła artystycznego Doktoranta stanowi jego opis w postaci rozprawy doktorskiej. Praca ta spełnia wymogi pracy naukowej. Całość zawarta jest na 214 stronach. W aneksie dołączone zostały nuty pieśni, które stanowią materiał artystycznego dzieła. Doktorant w sposób kompetentny i wnikliwy przedstawia tezy i metody badawcze wraz z innowacyjną wiedzą dotyczącą treści tej rozprawy. Podstawową metodą badawczą, którą zastosował Doktorant w niniejszej dysertacji jest analiza porównawcza, której celem jest uchwycenie odmienności interpretacyjnych wierszy *O Mistress Mine* i *Come Away Death* Szekspira kompozytorów reprezentujących różne epoki, style i tradycje wykonawcze. Analizie dotyczy harmonii i organizacji tonalnej, rytmu i tempa, kontrastu wykonawczego, budowy formalnej oraz roli akompaniamentu.

Praca składa się z trzech rozdziałów, streszczenia, abstraktu w języku angielskim, wstępu, zakończenia, tabeli i ilustracji oraz bibliografii. Najbardziej rozbudowaną część pracy stanowi trzeci analityczny rozdział w którym Doktorant skupia się na materiale owych piętnastu pieśni różnych kompozytorów do tekstów dwóch wierszy Williama Szekspira.

We **wstępie** autor pracy przedstawia cel i znaczenie podjęcia się ww. tematu pracy doktorskiej. Zwraca uwagę na różnorodność nastrojów w obu wierszach co tworzy wyraźny kontrast między nimi. Zwraca uwagę na korzystanie przez kompozytorów z odmiennych środków muzycznego wyrazu. Jest to jeden z głównych aspektów analizy niniejszej pracy. Analizie zostaje poddana warstwa harmoniczna oraz struktura formalna pieśni.

Rozdział pierwszy umiejscawia twórczość Williama Szekspira z perspektywy epoki. Dalej odnajdujemy sumaryczne omówienie tematyki i kontekstu komedii *Wieczór Trzech Króli*. W dalszej części Doktorant skupia się na znaczeniu wierszy *O Mistress Mine* i *Come Away Death*. Poglębiona analiza podkreśla swoisty i ponadczasowy urok dzieł. To właśnie warstwa literacka tak bogata w emocjonalność, pełna kontrastów sprawiają, iż właśnie te dwa wiersze zostają najczęściej opracowywane muzycznie.

Drugi rozdział poświęcony jest zagadnieniom językowym. Służy osiągnięciu największej precyzji wymowy w odniesieniu do wyrazu artystycznego. Doktorant pochyla się nad historią języka angielskiego, od staroangielskiego poprzez uwzględnienie fonetyki języka angielskiego z czasów Szekspira. Omawia zagadnienia dotyczące zasad wymowy ze szczególnym zaciskiem na specyfikę angielszczyzny epoki Szekspira. Pochyla się między innymi nad wymową spółgłoski „r” oraz innymi aspektami fonetyki języka angielskiego.

Trzeci rozdział jest kluczowy dla tej dysertacji. Doktorant analizuje pieśni dziesięciu kompozytorów pod względem struktury kompozytorskiej i wykonawczej. Ten sam tekst ukazuje unikalne i indywidualne spojrzenie wybranych kompozytorów na twórczość Szekspira. Odmierna motywacja kompozytorów, odrębna stylistyka, inne okoliczności historyczne odzwierciedlają wyjątkową gamę różnorodnych emocji dwóch analizowanych wierszy Szekspira. Doktorant konkluduje, iż „wybitna literatura jest niczym pryzmat, rozszczepiający światło epoki i ludzkiej duszy, a muzyka stanowi barwne widmo tego świata”. Pieśni opisane są chronologicznie, od okresu baroku przez klasycyzm, romantyzm po XX wiek. Pierwszy wykonany i analizowany wiersz Szekspira *O Mistress Mine* jest autorstwa żyjącego współcześnie dramaturgowi, Thomasa Morleya. Napisany jest w dworskim stylu do akompaniamentu lutni. Thomas Augustine Arne, żyjący na przełomie baroku i klasycyzmu stworzył taneczną pieśń z charakterystycznym akompaniamentem w stylu klasycznym. Przedstawiciel fińskiej szkoły narodowej Jean Sibelius skomponował pieśń do tekstu *Come Away Death* z akompaniamentem gitary. Ta pieśń charakteryzuje się nastrojowością i ekspresyjną emocjonalnością. Kolejni kompozytorzy którzy chwycili za wiersze rodzimego dramaturga w sposób mistrzowski łączący muzykę z angielskim słowem to Gerald Fina i Roger Quilter. To twórcy odzwierciedlający wiernie poezję, każde słowo

Szekspira. Benjamin Dale, kompozytor żyjący czasie II wojny światowej oddaje klimat bezsilności i pragnienia wolności. W tej kompozycji pojawia się przejmujące brzmienia altówki, jakby promyk światła i nadziei. Twórczość kolejnego kompozytora żyjącego w czasie wojny, Ernesta Johna Moerana, zachwyca spokojem i ukojeniem widokami angielskiej natury. To meritum spokoju uchwyconego w muzyce. Wybitny mistrz kompozycji Erich Wolfgang Korngold, mistrz piękna melodii i bogactwa harmonii stworzył swoje arcydzieła do owej poezji oddając jej ponadczasowy nastrój. Podobnym radosnym nastrojem odznaczają się pieśni autorstwa Amy Marca Cheney Beach. Zgoła odmienny nastrój pojawia się w kompozycjach Madeleine Drink.

Analizowana treść tego rozdziału ukazuje odmienne traktowanie tych samych tekstów wierszy Szekspira przez wybranych przez autora dysertacji kompozytorów. Różnice związane są ze stylistyką, okolicznościami historycznymi czy wreszcie twórczą motywacją. Każda pieśń opracowana jest pod kątem genezy jej powstania, struktury utworu i analizy muzycznej. Określone są walory estetyczne każdej pieśni. Autor pracy skupia się na stylu wykonawczym i interpretacji, podkreślając ich unikalny i artystyczny charakter. Analiza poszczególnych pieśni opracowana jest czytelnie a przykłady muzyczne odpowiadają zagadnieniom opisanym w tym rozdziale.

W **zakończeniu** autor dysertacji pisze o tym, iż „umuzycznieniu poezji jest twórczym dialogiem dwóch form sztuki pozwalającym na zatarcie granic pomiędzy nimi”. Dalej uzasadnia, że „proces przygotowania nie sprowadza się do prostej aranżacji wiersza, lecz stanowi subiektywną interpretację ładunku emocjonalnego wiersza osiąganą poprzez świadome przegrupowanie i misterne ułożenie elementów dzieła muzycznego”.

Autor tej dysertacji skupia się na złożoności, i różnicach w wybranych pieśniach dziesięciu kompozytorów wykorzystujących dwa wiersze Williama Szekspira.

Praca ta wnosi wyjątkowy wkład w badania na przykładzie wybranych utworów. Dostarcza nowego spojrzenia na zagadnienia pod względem różnorodności wykonanych w dziele artystycznym pieśni. Stanowi cenne źródło wiedzy dla badaczy, jak i praktyków sztuki wokalne, umożliwiając głębsze zrozumienie oraz bardziej świadome ich wykonanie.

Praca pana Ji Miao jest bardzo ciekawa, napisana z dogłębną znajomością przedmiotu badań.

Doktorant w swojej dociekliwości naukowej jest bardzo rzetelny a problematyka zawarta w niej została opracowana z największą wnikliwością. Autor umiejętnie korzystał z bogatej w większości obcojęzycznej bibliografii. Dokonana analiza procesu badawczego wpływa na rozwiązanie najważniejszych zagadnień rozprawy doktorskiej. Tytuł dysertacji jest tożsamy i spójny z treścią opisu a założony cel artystyczny został rzetelnie i wyczerpująco udokumentowany w sposób przejrzysty i czytelny.

Rozprawa doktorska spełnia wszelkie wymagania pod kątem merytorycznym jak i edytorskim zgodnie ze standardami. Autor wykazał się dużą dociekliwością i zaangażowaniem zarówno w sferze badań, jak i przy formowaniu wniosków. Sposób ujęcia tematu, skrupulatność w sferze dokumentacji naukowej świadczą w najwyższych walorach tej pracy i są godna wysokiej oceny.

KONKLUZJA

Pan **Ji Miao** poddał analizie piętnaście pieśni różnych kompozytorów do dwóch wierszy *O Mistress Mine* i *Come Amway Death* Williama Szekspira. Ukazał zetknięcie różnych kompozycji do tych samych dwóch tekstów wykonanych przez jednego śpiewaka. Poszukiwania Doktoranta dały podwaliny do stworzenia dzieła artystycznego, które charakteryzuje się dojrzałością wykonawczą, ekspresją i świadomą interpretacją. Trudnością wyboru tematu tej pracy była analiza tekstu, która wymusiła dogłębne studium środków ekspresji oraz umiejętność operowania barwą. Pozwoliło to na zróżnicowanie wyrażanych przez śpiewaka uczuć. Doktorant w sposób wzorcowy przeprowadził analizę muzyczną i przekazał słuchaczowi swoją dojrzałą interpretację. Doktorant profesjonalnie współpracował, niemalże dialogował z instrumentalistami akompaniującymi mu. Było to ogromne wyzwanie, któremu artysta sprostał i stworzył dzieła na najwyższym poziomie. Swoją pracą udowadnia, iż poezja Szekspira jest niezwykle żyznym gruntem dla muzycznej twórczości, a muzyczne jej przykłady wzbogacają ją o wciąż nowe treści. „Tego rodzaju trwający od czterystu lat dialog nie tylko dowodzi nieśmiertelności twórczości Szekspira ale również kluczowej roli przekazu inter artystycznego w procesie przekazania dziedzictwa kulturowego ludzkości - pozwala on na przełamanie granic czasoprzestrzennych i ciągle zderzanie się poezji z duchem różnych epok w nieprzerwanym strumieniu nut, stając się duchowym pomostem między przeszłością a przyszłością”.

Tego rodzaju zapis dzieła artystycznego oraz jego opis stanowią wzorcowy materiał zarówno w aspekcie wykonawczym jak i teoretyczny. Dysertacja stanowi oryginalne osiągnięcie i dowodzi ugruntowanej wiedzy teoretycznej do samodzielnego prowadzenia działalności artystycznej w zakresie sztuki muzycznej.

Stwierdzam, że praca doktorska pana **Ji Miao** poprzez swój twórczy i naukowy charakter stanowi ciekawe, wnikliwe i wszechstronne kompendium wiedzy na badany temat i wkład w rozwój dyscypliny artystycznej sztuki muzyczne, jak również w dziedzinie sztuki.

Rozprawę doktorską pana Ji Miao ocenia jako odpowiadającą wymaganiom rozprawy doktorskiej zgodnie z art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

Wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do dalszego etapu procedowania w sprawie nadania stopnia doktora.

W związku z powyższym wnoszę o przyjęcie przedstawionej pracy doktorskiej pana Ji Miao.

prof. dr hab. Grażyna Flicińska-Panfil